

Lidt om Taaning Sogn i Voer Herred.

Af R. P. RANDLØV.

For den, der ikke har Raad eller Lejlighed til Arkivstudier og alligevel gerne vil sysle med Lokalhistorie, kan der ogsaa faaes en Del ud af de mundtlige Overleveringer, hvor disse i Tide er blevne fæstede til Papiret. Mange Steder opbevares ogsaa Smaasamlinger af gamle Dokumenter, der ofte kunne give værdifulde Oplysninger om henfarne Slægter og supplere de mundtlige Meddelelser.

Det er fra saadanne Kilder, jeg gennem Tiderne har optegnet et og andet, og det er et lille Uddrag af disse Optegnelser, jeg her vil meddele.

Efter Trap skreves Taaning i 1234 for Thørningh. Folk, der sysler med Stednavne, vil aflede dette af et Mandsnavn, Tørne.

Ingebyernes Alder.

I Almindelighed regnes de ægte —inge-Byers Alder vel fra Tiden omkring Christi Fødsel. Der kan dog sikkert være meget, der taler for, at mange af dem har en Oprindelse, der ligger adskilligt længere tilbage. Lektor H. V. Clausen har i en Afhandling i »Aarb. f. nord. Oldkynd.« 1916 hævdet denne Opfattelse. Han skriver her om den store Bygdefirkant, hvortil Taaning hører: »... Horsens er Østjyllands anden store —ingebygd, Nim og Tyrsting herreder, den vestlige trediedel af Voer herred. Mer end en snes stolte i passende afstand fra hinanden liggende —inge siger: her har vi ligget fra arilds tid i uforstyrret ro, og ingen fjendtlig magt er det lykkedes at trænge ind imellem os. Indenfor en skæv firkant, hvis sider er henholdsvis 3, 2, $3\frac{1}{2}$ og $3\frac{1}{2}$ mil lange, og i hvis vinkelspidser

ligger Løsning, Tåning, Velling og Favsing, er der rent frit for —lev, —høj og —sted. Den østligste trediedel af Vor herred har bare —torp ind mod Hadsherredskovene, og kun i den mellemste trediedel af Vor herred og i den nordøstlige del af Hatting herred møder os de stednavne, som interesserer saa meget. Det er i den inderste krog af Horsens fjord, ved den Nordstrand (Sundet), som skærmes af det fremspringende Horsnæs, at der ligger et Serridslev, og noget længere oppe i landet har til fælle Ørredslev. Uden om disse ligger 7 —sted, grupperede i en smuk ring. Af —høj er der ingen«. H. V. Clausen kommer senere i sin Afhandling til det Resultat, at —inge-Navnene er ældre end Kimbrernes Udvandring omkring 150 Aar før Christus. Han deler Steenstrups og flere andre Forskeres Opfattelse, at —inge Byerne er den første Bebyggelse paa de mere frugtbare Sletter og ved Vandløbene. Hvor Forholdene har været gode, har en Høvding eller Klan slaaet sig ned med sin Slægt og drevet Agerbrug, Jagt eller Fiskeri, eftersom Forholdene bød det.

—lev-Byerne skyldes nærmest Erobrere, der har forsøgt at fortrænge dem i —inge-Byerne, der alt havde taget Landet i Besiddelse. Hvor dette ikke lykkedes, maatte —lev-Folkene derfor slaa sig ned udenfor —inge-Byernes Omraade og selv rydde sig Plads eller rejse tilbage den Vej, hvorfra de kom.

Hvis den af Direktør Sophus Müller hævdede Anskuelse i Skriftet »Vej og Bygd i Sten- og Bronzealderen« (Aarb. f. nord. Oldkynd. 1904) holder Stik, at Gravhøjene i det Store og Hele viser Oldtidsbebyggelsen og Oldtidsvejene, saa har Egnen om Taaning og en hel Række andre —inge-Byer, der for en stor Del ligger langs den gamle Ribevej, været særdeles tæt bebygget. Paa begge Sider af det daværende Vade-sted ved Fuldbro Mølle har der været en hel Del Gravhøje, der nu er sløjfede. Lidt mod Syd paa Taaning Mark laa den store »Rohøj« og en hel Del andre Gravhøje. Dette fortsattes med 2–3 Høje i det lille Hjørne af Tyrsting Herred, som Ribevejen derefter passerede. Paa dens videre Løb gennem Yding Sogn

laa der 50—60 Gravhøje i to Grupper langs den gamle Vej, og saaledes kunde der fortsættes. Der er meget, der taler for, at Ribevejen har været en af Oldtidens Færdselsaarer, og man ledes derved let ind paa den Tanke, at de gamle Bysamfund er grundlagt allerede i hine fjerne Tider. Endnu kan for Taanings Vedkommende tilføjes, at da Kirkegaardsmuren for 30—40 Aar siden blev reguleret, blev der i Kirkegaardens sydvestlige Side fundet talrige Urnegrave fra Broncealderen. Kirkegaarden har altsaa ogsaa været Gravplads i Broncealderen, men om vore Broncealders-Forfædre har grundet Bysamfundet og mulig givet Byen Navn efter en af deres Stormænd, kan man jo kun gisne om.

Taaning Sogn

er Anneks til Ousted og omgivet af dette og Hylke Sogn samt Skanderup Sogn i Hjlemslev Herred og Voerladegaard Sogn i Tyrsting Herred. Mod Nord grænser Sognet til Mossø og Skanderborg Sø. Den sidste i Forbindelse med Taaning Aa danner Grænsen mod Skanderup Sogn. Østligt i Sognet ligger Hornstrup, der jo ifølge sit Navn som —torp-By hører til de seneste Bydannelser. Det er rimeligvis Folk fra Taaning, der har ryddet Plads i Skoven mod Øst og der grundlagt en Bygd. I gamle Aktstykker skrives Horndrup: Houndrup og Hundrup. Paa Horndrup Mark i Nærheden af Skanderborg Sø findes nogle Højdepunkter, Louens ogsaa kaldet Trind-Louens, Trøsthøj og Birkebjerg. Louens er en rund indtil for nogle Aar siden lyngklædt Bakke lige ved Søkanten. Den falder stejlt ned mod Søen, og Folk, som har badet der, siger, at det stejle Fald fortsætter ude i Søen. Louens er nu tilplantet. Det samme er forøvrigt ogsaa Tilfældet med Birkebjerg og Trøsthøj, der begge tidligere laa paa aaben Mark, men nu ligger inde i Haldsminde Plantage. Efter gamle Folks Fortælling blev der i henfarne Tider sat Vagt paa Trøsthøj i Ufredstider, og derfra gik saa Bud til Byen med Trøst til de Forsagte.

Til Horndrup hører Hovedgaarden Havreballegaard,

der skal være meget gammel og bl. a. 1268 hørte under Øm Kloster. Nu er en stor Del af dens Jorder frasolgte, Paa Gaardens Mark nær Sneptrup Præstegaards Skjel er en hellig Kilde, der dog næppe mere kendes eller paaagtes af den nuværende Slægt.

Til Taaning og Horndrup hører store Engstrækninger langs Taaning Aa og ved Skanderborg Sø. En stor Del af disse Enge var dog af ret daarlig Beskaffenhed og lidende af Vand. Efter Vandstands-sænkningen ved Fuldbro Mølle 1931—32 er denne Ulempe fjernet, Engene kultiveres, og Afgrøderne bliver baade større og bedre.

Den sydlige Del af Taaning Mark falder ret stærkt ned mod Skanderborg Sø fra Danmarks højeste Punkt, Ejer Bavnehøj. Terrainet er her gennemskaaret af dybe, skovbevoksede Bækslugter, som Vandet gennem Tiderne har dannet. Fra Højderne ved Riis Skjel er der en overordentlig pragtfuld Udsigt over Skanderborg-Søerne. I Hjørnet af det smukke Billede ses ogsaa et lille Glimt af Mossø.

Til Taaning hører en lille Koloni af Husmandsbrug, der kaldes Lille-Taaning. Den bestod oprindeligt af 13 Smaabrug, men mærkelig nok og stik imod Tidens Løsen gaar Bestræbelserne her i Retning af Sammenlægning, saa der nu er blevet tre Smaagaardbrug, medens der af Husmandsbrugene kun er 6 tilbage i den oprindelige Skikkelse.

Vestligst paa Taaning Mark ligger fem Udflyttergaarde, Ballegaard, Justenlund, Rødkildegård, ogsaa kaldet Stampemøllen, fordi der en Gang var Stampeværk ved Gaarden, Vestergaard og Søgaard. Disse Gaarde blev udflyttede ved Markens Udstykning 1795. Da Folk ikke holdt af at bo paa Marken den Gang af Frygt for de omstrejfende Kjeltringer og Natmandsfolk, blev Gaardene her afsat fuldt saa store som dem, hvis Ejere blev boende i Byen. Gaardenes Marker blev ogsaa lagt paa et Sted, og der udbetaltes dem 160 Rdlr. hver i Byggehjælp, alt for at gøre Udflytningen mere tiltrækkende for dem, der skulle rykke ud fra Byen.

Sydøstlig paa Taaning Mark er nogle Jorder, der

under Navn af Lensbjerre har særskilte Matrikuls Numre. Der er to Smaagaardbrug, medens Resten hører under Hovedgaarden Tammestrup.

Taaning skal 1573 have været et Birk, Taaning Birk. Det bestod af Sognene, Vore, Taaning og Hylke.

Sognets Oldtidsmindesmærker er nu alle ødelagte. Den mest imponerende Gravhøj var den store »Rohøj« paa Vestergaards Mark i Nærheden af Mossø. Fra dens Top havdes en vid og storslaaet Udsigt over Eggen. Men Højen er i Tidens Løb bleven behandlet med megen Vandalisme, og nu er kun sørgelige Rester tilbage af den. Alle andre Gravhøje er overpløjede eller sløjfede, og der er kun faa og svage Spor tilbage af de 25 Gravhøje, Sognet oprindeligt har haft. Af fem Dysser er kun i to tre Tilfælde et Navn tilbage, der minder om, hvor Dyssen har staaet. En Dysse kaldtes undertiden for Kirken, og dette Marknavn er i enkelte Tilfælde bibeholdt.

Fra Fællesskabets Tid.

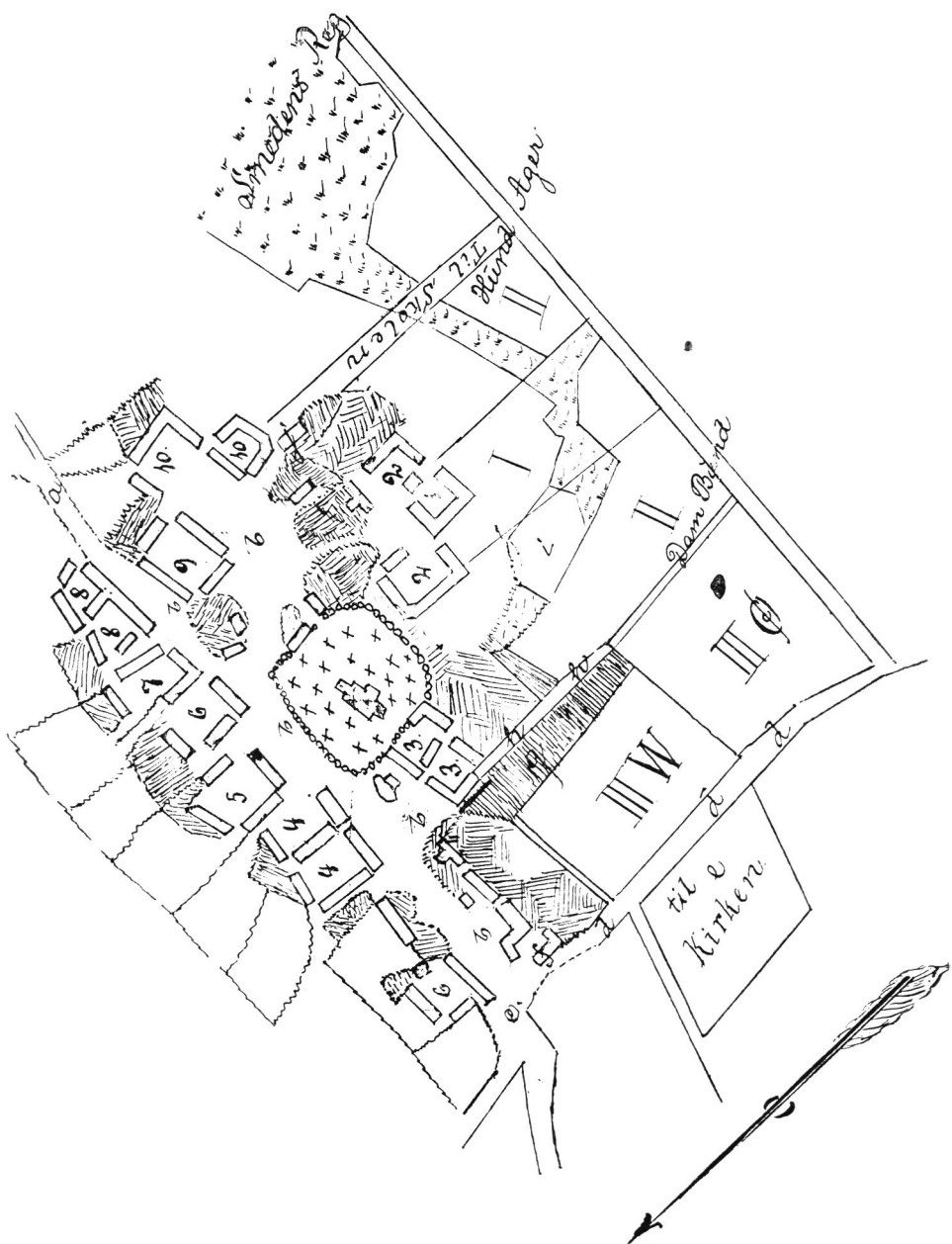
Efter hvad gamle Folk har fortalt, var Marken i Fællesskabets Tid delt i fire Vange, der kaldtes for »Kobler«. Vangene eller Koblerne var skilte ved Gærder, antagelig de i tidligere Tider almindelige Risgærder. Et af Gærderne gik fra Ejer Skjel ved Ejendommen Hørballe til Mossø ved et Sted i Marken, der kaldtes for Kjælderring. Gærdet, der gik i Øst—Vest, havde Retning fra Nybro paa Horsens-Landevejen efter Udflytterstedet »Statene« i Nærheden af Yding Skov. Den Vang, der laa i den sydvestlige Del af Marken, kaldtes Middelvang. To andre af Vangene kaldtes Østervang og Vestervang efter Beliggenheden. Længst ude Vest paa i Middelvangen var et mindre Stykke, »en Krog«, hegnet inde til Kalve og kaldtes derfor Kalvehaven. Vangene benyttedes ellers skiftevis til Græs og Korn. Til Vogtning af Kreaturene havde Byen en fælles Hyrde, der blæste i et Horn hver Morgen, naar de skulde paa Græs. Min Meddeler har set et saadant Byhorn. Det var af Kobber og brugtes af Hyrden i Nabobyen Yding. Samme Meddeler fortalte iøvrigt, hvilket ellers synes noget usand-

synligt, at Taaning en Gang havde en tolvaars Pige til at passe Kreaturerne. Hun var født 1726, hed Ane Marie Nielsen og boede i den østligste Gaard i Byen, den Gaard der havde Matr. Nr. 4.

Naar der skulde køres Gødning, pløjes, saas Korn, høstes eller kort sagt bestilles noget i Fællesskab tilsagde Oldermændene Bymændene til Arbejdet. Bystævne eller Gadestævne bibeholdtes for Resten længe efter Fællesskabets Ophør. Min Fader, der var Mand fra 1846 til 1888, har været med til de sidste Gadestævner. Han kaldte dem »Jonninger«, et Ord der kommer af Jævninger. Gadestævnerne gik den Gang mere ud paa at jævne Uoverenstemmelser Bymændene imellem. Men der var da ogsaa endnu mange Fællesforetagender at tale om, saaledes fælles Kølle, Smedie, Bytyr og Byorne, Oprensning af fælles Vandløb, Vedligeholdelse af Veje o. l. Fællesskabet om Tyr og Kølle hævedes i Halvfjerdsene, og Bysmedien blev først nedlagt som Fællesmedie 1907.

Fra Byen førte tre Udgange formentlig afsluttet med et Lukke eller Led. Derfor kaldes disse Steder endnu det østre, vestre og det søndre Led. Fra det østre Led førte desuden en Vej nord paa ned til Taaning Kjær. Allervestligst i Byen lige op ad den gamle Vejle-Landevej boede Rakkeren. Jorden lige overfor paa den anden Side af Vejen kaldes endnu Rakkertoften. Her gravede Rakkeren de døde Dyr ned, og der er i vore Dage fundet mange Knogler af de Kadavere, han her havde behandlet.

De højtliggende Marker vest for Taaning kaldes under et for Galgevangen. Galgen skal en Gang have staaet der paa en Høj, som kaldes Benhøj. I Højen skal der være fundet Ben, som vel maa hidrøre fra de nedgravede Forbrydere. Der er forøvrigt ogsaa omkring Højen fundet Urner med brændte Ben, Enkeltgrave fra Broncealderen. I Forbindelse med denne sagnagtige Overlevering kan maaske nævnes et Par andre Sagn ogsaa fra Galgevangen. Ikke langt fra Benhøj ligger et andet højt Bakkedrag, Bankagre. Ved Foden af dette Bakkedrag var i min Barndom omkring 1870 et Kær- eller Mosehul, Bankagerkjær kaldet. Her skal en Kirke være sunket. Da den

Taaning By

efter Udskiftningskort af 1795.

- a. Østre Led. b. Gadejord. c. Vestre Led. d. Gl. Skanderborg—
 Vejle Landevej. e. Kirkens Jord. f. Rakkerens Bolig. g. Byens
 Lergrav. h. Halds Forde og søndre Led. i. Byens Branddam.
 j. Skolen, en af Fr. IVs Rytterskoler.

begyndte at synke, tog man Overet af, men det hjalp ikke, Kirken forsvandt i Dybet. Jeg mindes at have set et Vandhul paa Stedet, men nu er det Hele tør-lagt. Hvis man vil forsøge en Forklaring paa, hvordan et saadant Sagn kan opstaa, saa kan det i alle Tilfælde næppe have Forbindelse med en Christenkirke. Stedet laa fjernt fra By og Menneskeboliger til den ene Side afgrænset af store Skovstrækninger. Man kommer her til at tænke paa Dyssekamrene, der, som tidligere omtalt, benævnes for Kirker. Det er muligt et saadant forsvundet Dyssekammer, der har givet Anledning til Sagnet. Paa den samme Mark, Matr. Nr. 3, er nærmere mod Byen nogle Agre, der kaldes Munkagre. Her skal engang have ligget en Gaard, der af Frygt for de omstrefende Kjeltringer blev flyttet nærmere ned mod Byen i Abildgaardstoftent, hvor der i Forvejen laa to sammenbyggede Gaarde, Abildgaardene. Ved Siden af Abildgaardstoftent var et Kjørhul, der bærer Navnet Viekjær. Navnet hidrører fra en Pileart, Graapil, der almindelig kaldes for Vidier og gror paa fugtige Steder. Men nogle vil ogsaa mene, at Viekjær var et af vore hedenske Forfædre indviet helligt Sted.

Taaning skal nogle Gange være hærget af Ildebrand. Et Par Tvillinggaarde, Hald-Gaardene, brændte 1659 paa Foranledning af Polakkerne, som den Gang var her for at hjælpe os mod Svenskerne. De stod og skoede Heste i en aaben Port. Skoene blev lagt varme under, og de havde tændt Ild for at faa dem varmede. En varm Sko var da kommet for nær til noget Halm, og derved kom Ilden op. De samme Gaarde skal være brændte igen 1726, medens Byen ellers brændte 1718. Alterkalken gik den Gang med i Købet, men da Kirken saa vidt vides ikke nogensinde er brændt, maa Kalken vel være opbevaret i en Gaard eller maaske i Skolen. Den nuværende Alterkalk maa være skænket fra Aakjær. Den har følgende Indskrift:

»Det Ilden gjorde Damp i Sky
Og smelted bort om Natten,
Lod Aakjærs Herskab gjøre ny
Aar 1718¹⁾«.

¹⁾ Major Henrik Lassen ejede Aakjær 1717—32.

Endelig brændte Byen igen 1745, og da blev der, efter hvad jeg har hørt, ikke meget tilbage. Kirken og Skolen var dog uskadt. Det var sidst paa Aaret, og al den indavlede Sæd gik tabt, saa den Ulykke har aabenbart ramt Byen haardt. En Betler blev mistænkt for at være Aarsag til Branden og maatte paa Livstid i Viborghuset¹⁾.

Siden den Gang har der kun været nogle mindre Brande, hvorved et Par Huse og en Gaard er gaaet op i Luer. Ilden er dog altid bleven bemærket i rette Tid og begrænset til den Ejendom, hvor den kom op.

Fra disse mer eller mindre sikre Fortællinger skal vi nu gaa længere ned i Tiden og se paa nogle af de enkelte Ejendomme og dissers Beboere. Vi skal da først omtale

Vestergaard, Matr. Nr. 19, gl. Matr. Nr. 13.

Paa et Skorstenstræ over den aabne Skorsten i Vestergaard er indskaaret følgende Linier:

»Gud bevare den Ild, som her tændes,
at ingen Ulykke derved hændes.

N. J. — G. J. 1759.«

Bogstaverne betyder Niels Jensen og Gertrud Jensdatter og disse Folk, der altsaa ejede Vestergaard 1759, har maaske oplevet Byens Brand 1718 eller 1745 og har da ved denne Indskrift villet minde sig selv om at være forsigtige med Ild og Lys og om, at alt dog til sidst staar i Vor Herres Haand.

Vestergaard var jo en af de fem Gaarde, der blev flyttet ud paa Marken ved Jordens Udskiftning. Skorstenstræet er da flyttet med, og det eksisterer, saa vidt jeg ved, den Dag i Dag

Den første Selvejer af Gaarden hed Niels Rasmussen. Han fik den overdraget 14. August 1796 for 1025 Rdlr. Sedler. Gaarden blev udflyttet samme Aar, og Flytningen har antagelig allerede været i Gang, inden han fik Skøde. Niels Rasmussen fik som de andre, der flyttede ud, de stipulerede 160 Rdlr. i Byggehjælp.

¹⁾ Aarh. St. Aarb. 1933, S. 45.

Paa et Løsholt over Storstuedøren lod han indskære følgende Bøn:

»I Herrens Jesu Navn jeg dette Hus opbygge;
 Gud lad hver Christen Sjæl bo deri med stor Trygge!
 Gud lad det staa indtil det bliver Muld,
 Gud af al Velsignelse opfyld det Tilfuld!«

Huset blev nedbrudt 1912, da der blev opført et nyt paa dets Plads. Saa vidt vides er Løsholtet med Niels Rasmussens Vers endnu bevaret.

Af et gammelt Dokument kan det ses, at Niels Rasmussen i 1805 har købt »Konge-, Korn-, Kirke- og Qvægtienden« af Præsten i Sneptrup, Hr. Søren Bagge, for 420 Rdlr. 1808 tilskødede Niels Rasmussen sin Svigersøn, Niels Sørensen Bonde, Gaarden. Denne sidste var fra Stjær, hvor han var født 1774. Den 1. Juli 1808 blev han gift med Niels Rasmussens Datter Gjertrud Nielsdatter, der var 9 Aar yngre. Som Ejer af Vestergaarden kom Niels Bonde efterhaanden til at indtage en ret fremskudt Stilling efter den Tids Forhold. Han blev Sognefoged, hvilket vistnok den Gang i det almindelige Omdømme betød en Del mere end nu, og det ser ogsaa ud til, at man henvendte sig til ham, naar noget skulde forbedres eller sættes i Værk. Oplysende i saa Henseende er nogle Vers, jeg har fundet i min Bedstefaders efterladte Papirer. Han var Lærer i Byen, og han gav sig af med at skrive Vers. Niels Bonde har da henvendt sig til ham for at faa Hjælp, og Resultatet foreligger i følgende:

»En Dram paa Havreballegaard.

(Forfattet for Sognefogden Niels Bonde til Svar paa et lille Vers, han havde faaet fra Proprietair Møller, hvori denne lovede ham Berømmelse og en Dram, naar han vilde være virksom med Taaning Gades Istandsættelse).

Hav Tak velædle Proprietair
 for Vers og Raad og Dram især!
 Til Sligt har Sognefogder Trang
 paa mødig Embedsvej saa lang.

Nu Taaning Gade kan bestaa
for Syn af Store og af Smaa.
Den sande skal i Tiden lang,
at De og jeg var til en Gang.

De boer i Øster, jeg i Vest
i Taaning Sogn, og det er bedst;
thi mellem os saa meget er,
som trænger til Forbedringer.

Vil De mig give gode Raad,
at følge dem er da min Daad.
Sig Alt skal jævne uden Ve,
hver Vej skal blive til Chause.

O, det er sødt at sove ind
med trættte Krop og roligt Sind,
og sligt man ene kan opnaa
ved Pligtens lige Vej at gaa.

Velan! den gaar jeg uforsagt,
skønt trætte Ben den tidt har bragt.
En Dram paa Havreballegaard
og gode Raad til Løn jeg faar«.

Da Kong Christian d. VIII i Fyrreerne rejste gennem Jylland sammen med Dronningen, Caroline Amalie, var Niels Bonde mødt ved Nybro paa Horsens-Landevejen for at gøre Honnør for Kongen. Han fik da af denne overrakt en Medalje. Da han siden viste min Bedstefader sin Gave, udtalte han: »Hie ska han Bissen¹⁾ si, Randsløv, hwa a fæk. Haad han no aasse gon deraap, saa haad han fot lissedan«. »Nej se,« blev der svaret, »den er næsten ligesom min«. Der var nemlig ogsaa bleven sendt en Medalje op til Skolen.

Ved Nybro havde de Kongelige lagt Mærke til en tyk Røgsky langt ude mod Vest, og Niels Bonde maatte forklare dem, hvad Røgen skyldtes. Dette gjorde han med følgende Ord: »Di haa Bissen waa ve aa brænd Løng aaw, aa saa haar et taa faa sæ sjel faa dem«. Denne Forklaring morede nok især Dronningen meget.

Niels Bonde og Gjertrud Bonde havde ingen Børn, og de antog derfor en Plejesøn. Om hans Afstamning

¹⁾ Bissen = et Bekræftelsesord, der træder i Stedet for en Ed.

meddeler Taaning Kirkebog 1746-1808: »1806 3die Søndag i Faste (9. Marts) var Pigen Edil Marie Nielsdotters uægte Barn i Kirke kaldet Lauritz, det blev ødt den 16de Dec. f. A., som Barne-Fader blev udagt Hr. Jens Sommer til Haurballegaar«. Nielsdotter er aabenbart en Fejlskrivning, da Edil Marie ikke var svensk. Hun var Husbestyrerinde for »Hr. Jens Sommer«, og hun skildres som meget smuk og »forud for sin Tid«. Som Eksempel herpaa nævnes, at hun allerede var saa vidt, at hun — omkring 1804 — ikke brugte Hovedtøj. Jens Sommer, der var født 1773, var Søn af Præsten i Gosmer-Halling Lauritz Nielsen Sommer og Hustru Margrethe Caspersdatter Hartmann. Jens Sommer var ogsaa Theolog. Han blev Candidat 1798 med 1ste Karakter. 1808 søgte han gejslig Virksomhed og blev kaldet til Præst for Herslev-Gjevninge i Københavns Amt. Der fortælles, at Edil Marie rejste over til ham for at formaa ham til Giftermaal, men han vilde da ikke kendes ved hende. Af let forstaaelig Harme aabenbarede hun saa hans Forseelse »og tog derved Glansen af ham«. Hun rejste derfter til København, hvor hun skal være gaaet til Grunde. Jens Sommer blev gift 1810 med en Datter af en Stadsofficer i Roskilde, men han døde allerede 1813.

Niels Bondes Plejesøn Lauritz maa være opkaldt efter Bedstefaderen, Præsten i Gosmer-Halling. En Fætter til Lauritz Sommer i Taaning var ogsaa opkaldt efter Præsten. Det var Dattersønnen Lauritz Sommer Schøler i Hammel, der i en Aarrække var Folketingsmand for Skanderborgkredsen.

1838 afstod Niels Bonde Vestergaard til sin Plejesøn, der i Taaning gik under det mere jævne Navn Laurs. Niels Bonde døde 1847 og hans Hustru 1869. Paa en tilhugget Kampesten, der er indmuret i Gavlen paa en Lade opført omkring Aarhundredskiftet er indhugget Bogstaverne N. B — G. A. samt Aars-tallet 1822. — Laurs Sommer, der som tidligere nævnt var født 1805, var saaledes 33 Aar, da han blev Ejer af Vestergaarden. Hans Kone var en Gaaardmandsdatter fra Taaning, Marie Katrine Nielsdatter. Laurs skildres som en flittig og arbejdsom Mand, der ikke

gik af Vejen for Byrder og Besvær. De mest fremtrædende Karaktertræk hos ham var dog hans fænomenale Hukommelse, hans historiske Sans, hans Interesse for henfarne Slægter og særlig for Præster og Kirker. Mange Træk lever endnu i Folkemunde med ham som Kilde, og det er for saa vidt beklageligt, at Sansen for at optegne mundtlige Overleveringer ikke var tilstrækkelig vaagen i Laurs Sommers Levetid. Med ham gik et Stykke Fortid i Graven.

1868 blev Vestergaard delt i tre Parceller. En Parcel paa 21 Tdr. Land fik Laurs Sommers ældste Søn, Niels. Der blev bygget paa Jorden, men Niels solgte ret hurtigt Ejendommen til Ejeren af Taaning Overgaard. Under denne har Jorden siden været drevet, og Bygningerne er for længst fjernede. — En Parcel paa 14 Tdr. Land fik Terkel Rasmussen, der var gift med Laurs Sommers ældste Datter Johanne. Efter deres Død gik denne Ejendom over til den yngste Søn Laurs Christian, men den har allerede i flere Aar været paa fremmede Hænder. Hovedparcellen, 29 Tdr. Land, beholdt Laurs Sommer selv til 1879, da den overtoges af Sønnen Rasmus. Denne var trods svagelig af Helbred særdeles dygtig som Landmand, men han druknede under Badning i Mossø 29. Juni 1882. Gaarden gik da atter tilbage til Laurs Sommer, men i Slutningen af Aaret blev den tilskødet Datteren Gjertrud Laursen. Hun døde imidlertid Aaret efter, og nu gik Gaarden over paa fremmede Hænder, idet Sønnen fra Nabogaarden Søgaard, K. M. Kristensen, købte den. Hos ham henlevede Laurs Sommer sine sidste Dage til sin Død 5. September 1890. Hans Kone var allerede død 1884. K. M. Kristensen havde Vestergaard i 8 Aar til 1891, da han overtog sin Fødegård. Hans Peter Jensen blev da Ejer af den omtumlede Ejendom, og nu indehaves den af hans Søn, Peter Jensen.

Vestergaard i sin oprindelige Størrelse har følgende Marknavne:

Gammeljord, Slotsrode, Bratagre, Bratagerkjær, Myrtoften, Hvoldal, Havreholten, Rohøj, Brokjær og Engskiftet Gavlen. En lille Bøgepur paa Banken ovenfor Brokjær kaldtes »den tækkede Busk«.

Østergaard, Matr. Nr. 12 m. fl.

Den første Ejer af Østergaard, som jeg har hørt Tale om, hed Rasmus Rasmussen, i daglig Tale kaldet Rask Rask. Efter de Frasagn, der gaar om ham, var han trættekær og rethaverisk og derfor ikke vellidt. Maaske noget af den Grund men ogsaa fordi hans Tænder og øvrige Mundtøj var af store Dimensioner fik han Tilnavnet »Flab Rask«. Rask var født i Taaning 1780, antagelig i den Gaard, han siden ejede.

Taaning Østergaard.

Hans Kone, Ane Marie Pedersdatter, »Marie Rask«, stammede derimod fra Voerladegaard, og ogsaa hun var født 1780. Hvordan Rask Rask var som Landmand, melder Overleveringen intet om. Der har næppe været noget at brovte af. Derimod er der adskillige Vidnesbyrd om hans smaalige og stridbare Sind, der særlig gav sig Udslag overfor Naboerne med Hensyn til Markfred, Skælsætning o. l. Et lille Skovskifte, der laa indkilet mellem en Del andre Skifter, forlangte Rask indhegnet med et stort Dobbeldige og Naboerne til at yde halvt baade af Jord og Arbejde. Rester af det mægtige Dige ses den Dag i Dag i Skoven.

Rask skal nok have haft Planer om, at han efter

sin Død vilde jordfæstes paa en Høj paa Gaardens Mark. Fra denne Høj holdt han Kontrol med sine Folk, naar de arbejdede i Marken, og det har nok foresvævet ham, at han ogsaa efter sin Død kunde føre lidt Tilsyn med deres Arbejde. Han lod opkaste og tilplante et Jorddige i en oval Kreds om Højen, og denne, der ellers havde Navn af Darrishøj, blev nu lige saa ofte kaldt for »Raskes Begravels«. Rask kom dog til at lægge sine Ben baade langt fra Højen og langt fra Taaning. Han døde nemlig i Galten ved Aarhus, og der blev han begravet.

I Slutningen af Aaret 1827 solgte han Gaarden til Poul Kjeldsens Enke, der straks videresolgte den til to Gaardmænd i Byen, Jens Poulsen og Niels Laursen. Disse tog da de Parceller, der egnede sig til Sammenlægning med deres egen Jord. Jens Poulsen fik nogle Eng- og Skovskifter og Niels Laursen Overmarkslodden, der var det bedste af Gaardens Jord. Den egentlige Hovedparcel, der for største Delen bestod af Sandjord, men hvortil hørte baade Skov og en Del god Eng, solgtes derefter til min Bedstefader, den daværende Lærer i Taaning, Rasmus Randløv. Rask og hans Kone, der kun var 47 Aar, da de solgte Gaarden, havde i Handelen betinget sig en ret stor Aftægt. Bl. a. skulde de have en Ko og fem Faar med Yngel fødte. Denne Byrde fulgte med Hovedparcellen og kom altsaa til at paahvile min Bedstefader, der ligeledes aarlig skulde levere Aftægtsfolkene 20 Læs Brændsel samt afgive baade Bolig og Have til dem. Af Aftægten kan endvidere nævnes 12 Skæpper Malt, 3 Skæpper Byggryn, 2 Skæpper sigtet Bygmel, 1 Lispund Smør, 2 Lispund Ost, 6 Potter Brændevin og 6 Rdlr. Sedler. De tre Købere skulde endvidere hver med en Trediedel besørge Aftægtsfolkernes Kørsel, Endvidere skulde de indsætte en ny Aftægtsko, hvis den gamle døde, og de skulde levere dem nye Lagener til Sengene. Endelig havde Rask betinget sig, hvis der kom Børn paa Aftægten, saa skulde de nye Ejere erlægge 100 Rdlr. Sedler til hver af de paa Aftægten fødte Børn. Det kan tænkes, at de nye Ejere af Østergaard ikke har regnet denne sidste Bestem-

melse for ret meget, eftersom Raskes Kone var 47 Aar, da hun kom paa Aftægt. I saa Fald har de forregnet sig slemt, thi der kom virkelig en Dreng, efter at Forpligtelsen var indgaaet og trods de 47 Aar!

Det var jo ellers unge Aftægtsfolk, og da Rask levede helt til 1860, har de nye Ejere saaledes svaret Aftægt i 33 Aar. Om Rask som Aftægtsmand har min Bedstefader i nogle efterladte Optegnelser givet følgende drastiske Karakteristik:

»I Taaning Østergaard kunde jeg levet lykkeligt, da Herren velsignede min Flid, da min sal. Fasters Efterladenskaber og de gode Grødeaar satte mig istand til at afbetale min Gæld paa 200 Rdlr. nær; men min onde Opholdsmand, Rasmus Rasmussen var mig en Pæl i Kjødet. Han plagede og drillede min stakkels Kone og mig paa saa mange Maader, at jeg besluttede at tage mod hans Tilbud, at udflytte af Gaarden for 404 Rdlr. hvorved jeg blev fri for Holdet af hans Ko, hans fem Faar, Brændselsleverancen af 20 Læs aarlig, Hus, Have og fremfor Alt, det daglige Skue af hans fæle Aasyn, hvori 7 arrige Aander havde Bolig. Han udflyttede den 30. April 1835, efter at han i 6 Aar havde plaget os. 2 Aar efter maatte jeg betale ham eller hans Søn 50 Rdlr., nogle ringe Grødeaar havde vi, jeg maatte købe Korn for flere Penge end jeg kunde sælge for. Den 1. Januar 1838 var jeg atter i 700 Rdlrs. Gjæld.«

Saa vidt det kan skønnes var Rask ikke af dem, der, som man siger, havde opfundet Krudtet. Han var trættekær og rethaverisk, men ikke særlig kløgtig i sit Rethaven. Det fortælles da ogsaa, at de unge Mennesker til Tider vilde drive Løjer med ham, vist især, efter at han var kommet paa Aftægt. Om Vinteraftenen, naar han skulde i Seng, havde han for Vane, efter at han var kommet af Klæderne, at sætte sig paa en Stol og varme sine kolde Fødder ved Ilden i den aabne Skorsten. Naar der da var Karlebesøg fra Byen, var det saa fristende med en opvarmet Ildtang bagfra at give ham et lille Nap hist og her paa et af de blottede Legemsdele, og Fornøjelsen kulminerede, naar Rask da gav et lige saa vel motiveret som højt Brøl.

Ægteparret Rask havde to Børn, en Datter og den tidligere omtalte Søn, der blev født, efter at de var kommet paa Aftægt. Datteren hed Ane, An' Raskes

eller »Kuul Ann«. Hende mindes jeg som et sølle fordrukkent Individ, der maaske netop, fordi hun saa tidt var ude i en svær Kuling, blev kaldt »Kuul Ann«. Hun døde paa Sognet. Sønnen var Idiot, og ogsaa han blev forsørget af Sognet. Han døde i Halvfemserne.

Rasks Drillesyge gav sig ofte Udslag overfor hans Aftægtsydere, og disse har fortalt, at han, naar de mødte med deres Ydelser, fik Prøver ind paa en Tallerken, før han vilde tage Varerne for gode. Fandt han da et Klintekorn i Rugen, gjorde han straks Vrøvl. »Der staar i Kontrakten, a skal ha Rug og ikke Klet«. Hans Kone vilde dog ikke have dem til at tage Varerne med tilbage igen. Hun vidste, at Spisekammeret var tomt — og Pengepungen med. Marie Rask var for Resten Godheden selv, og hun bestræbte sig for at beværte dem, saa godt hun kunde, naar de mødte med Aftægt. Med Properheden kneb det vist en Del selv efter den Tids Forhold. Brødet var sort og vanskeligt at faa ned, og til Kandissukkeret havde hun ingen anden Sukkertang end Tænderne. Men hun nødte dem, de maatte endelig forsyne sig, det var dem saa inderlig vel undt.

En Gang vilde Rask glæde Aftægtsyderne med, at han, efter en Drøm han havde haft, aldrig skulde dø. Da de, som naturligt var, udtalte deres Beklagelse over de mørke Udsigter for dem, lo han og betroede dem, at Sønnichsen paa Tammestrup havde spaaet ham, han skulde naa over de Halvfems. En af dem udbrød da: »Det er alt nok, Rask!«

Rask døde 1860, og han naaede saaledes kun de 80. Hans Kone var død nogle Aar før.

Fra 1829 til 1846 havde min Bedstefader, Rasmus Randløv, Østergaard. Skønt hans Hovedvirksomhed var Lærergerningen, passede han dog, saa vidt det kan skønnes, sit Landbrug godt efter Datidens Driftsmaade. Af efterladte Optegnelser og Breve ses det, at han noterede, naar han saaede Havre og Kløverfrø og naar og hvor megen Gødning, der blev udkørt. Den 11. November 1842 skriver han: »Vi har haft miserable Qvægpriser. Jeg havde tre dejlige Unghøveder — jeg maatte give dem bort allesammen.« Der-

imod er han bedre tilfreds 7. Marts 1844, da han solgte en rød Klod for 78 Rdlr. Den maatte gaaet for 70. Om et Misvækstaar 1843 skriver han 18. Juli: »Fra 6. Juni havde vi ikke faaet Regn, Kreaturene sultede, Vaarsæden er daarlig og Rugen er bleven hvid. Vi slaa nu af alle Kræfter, skjønt der næsten Intet er at slaa, bare for at faa Tøjreplads. Herremand og Bonde er lige her.«

Han blev en Del benyttet til forskellige Hverv, der laa udenfor baade Skolens og Landbrugets Omraade. Præsten var jo født Formand i Sogneforstanderskabet, men han vilde godt have Læreren til at udføre en hel Del af Arbejdet, ligesom han (Læreren) ogsaa maatte regne Tiendepengene ud for ham. Sidst paa Aaret 1841 var han i Valgestyrelsen til Sogneforstanderskabsvalget, men blev ved denne Lejlighed selv valgt ind med 59 af 69 afgivne Stemmer. »Slige Bestillinger give ellers ikke«, skriver han, »næst Honneuren — andet af sig end Bryderi og Ulejlighed«. 29. Januar 1844 giver han de samme Tanker et kraftigere Udtryk, idet han skriver om »de fast utallige Forretninger i Sognets og Pastoratets Anliggender, som min Præsts og det hele Forstanderskabs usle Conduite forvolder mig«.

Min Fader, Peter Julius Randløv, havde derefter Østergaard fra 1846—1888, da jeg overtog den. Ogsaa han blev meget benyttet i det offentlige Livs Tjeneste, og han var 1855—57 Folketingsmand for Brødstrupkredsen.

Den Skæbne, at ofre sin Tid paa offentlige Ombud, ramte ogsaa i høj Grad mig i de 30 Aar, jeg havde Taaning Østergaard. Selvfølgelig skal der nogen til det værste, men naar jeg nu ser tilbage paa alle de spildte Kræfter, der er lagt paa Tidens mange forskellige Opgaver, saa kan jeg dog ikke lade være at tænke paa, hvor meget bedre det havde været for min egen Bedrift, om disse Kræfter var lagt paa den.

Fra 1918 til 1923 havde min Søn, Einar Randløv, Østergaard. Da brød han af fra Landbruget og slog ind paa Lærervejen. I 1927 fik han Eksamen og er nu Lærer i Nærheden af Esbjerg. En Del af Øster-

gaard blev i 1923 solgt til min Svigersøn medens Hovedparcellen afhændedes til Christian Rasmussen fra Malling. Hans Enke har nu Gaarden.

Østergaard har paa Matr. Nr. 12 a følgende Marknavne:

Mandtøft, Den lille Skov, Darisrende, Den store Skov, Darishøj, Skovkrogen, Mosen, Krumkjær, Egeholten, Ankjærsig, Tuekjær, Slatorn, Hundsig, Kvadland, Toften.

Sortholm, Matr. Nr. 3, Lensbjerre, Taaning.

Sortholm ligger paa den Del af Taaning Mark, der under Navn af Lensbjerre har særskilte Matrikuls Numre fra 1 til 4. Gaarden laa oprindeligt nærmere Tammestrup ved en Skovslugt, der hedder Kvistbæk, men det ser ud til, at der har fundet et Mageskifte Sted 1807, saaledes at Sortholms Jord blev sammenlagt med Hovedgaardens, medens denne til Gengæld afstod Jord, der laa nærmere Taaning men fjernere fra Tammestrup. Nævnte Aar har en Frederich Poulsen til Tammestrup, Officer i det holstenske Rytterregiment, skødet Niels Bertelsen det nuværende Sortholm. Den stod da for Hartkorn 1 Td. 5 Skp. 2 Fdkr. foruden $\frac{1}{2}$ Alb. Skovskyld. I Handelen forpligtes Niels Bertelsen til at sætte Bygninger paa den Jord, han nu blev Ejer af. Niels Bertelsen har forøvrigt en vis Berømmelse om ikke just for sin Dyds Skyld. Han var nemlig en stor Tyveknægt, der stjal Træ og Faarekreaturer som Hovederhverv, medens han lejlighedsvis tog andre Smaating, naar der var en Anledning. Mærkværdig nok var han i flere Aar Skovfoged for den daværende Ejer af Tammestrup, Sønnichsen. Det var jo næsten som at sætte Ræven til at vogte Gæs. Mulig dog hans Tyvetogter først rigtig tog Fart, efter at han havde solgt Sortholm og boede i et Hus i Taaning. Da havde han Tid til at øve sine Bedrifter.

Naar han omkring i de forskellige Skovskifter havde opskovet en Del Træ, hvilket i Almindelighed foregik om Natten, og hvortil han havde Hjælp af sin Kone, bar de Træet ud til et Sted, hvortil der kunde

køres med Hest og Vogn, og saa maatte Gaardmændene i Taaning køre det til Horsens, hvor han afhændede det. Da han var ondsksfuld, turde ingen nægte at køre for ham, skønt de undertiden godt vidste, at det var deres eget Træ, de kørte med. En Mand, der havde nægtet at køre for ham, fandt en Morgen en af sine Heste liggende død i Tøjrslaget, stukket i Bringen med en stor Slagterkniv.

En af dem, der købte Træ af Niels Bertelsen, var en Mand i Horsens, der hed Brandt. Denne havde selv et Skovskifte i Riis, og da det var et af de Steder, hvor Skovtyven tidt opererede, hændte det ikke saa sjældent, at Brandt købte sit eget Træ. -- Naar Lammene hen paa Sommeren blev tjenlige til Slagtning, gik det ud over dem. De blev slagtet i Marken om Natten, Indvoldene blev liggende paa Stedet, medens Kroppen og Skindet toges med. Dagen efter solgte Niels Bertelsen og hans Kone Lammekød i Skanderborg.

Naar man hører om disse Tyvetogter, kommer man med vore nutidige Retsbegreber let til at tænke paa Politiet. Fra den Kant var der dog næppe noget at frygte for en Mand som ham, der her er Tale om. Der var vist ikke mange af disse Rettens Haandhævere den Gang, og de naaede ikke ret tidt ud paa Landet. Men Folk tog sig undertiden selv til Rette, og det hændte da ogsaa Niels Bertelsen, at han blev overrasket ved sin ulovlige Haandtering og fik en Dragt tørre Hug. En Gang, han stjal Bier i Ejer, kom Biernes Ejermannd efter ham, og da vankede der af et godt Næppe. Men værre gik det en Vinternat i Yding, hvor N. B. i en Faaresti vilde bjerge sig et Par Faar. Der blev han overrasket af to voksne Sønner, der behandlede ham saa kraftigt, at han aldrig forvandt det. Han døde Aaret efter.

1821 mageskiftede Niels Bertelsen Sortholm med et Hus i Taaning, hvis Ejer ogsaa hed Niels Bertelsen, men havde Tilnavnet Bødker paa Grund af sit Haandværk. I Bytte maatte Bødkeren give 900 Rdlr. »Sedler og Tegn«. Han har dog været en Del til Aars, da han blev Jorddrot, og allerede fem Aar efter afstaar han Ejendommen til sin eneste Søn Hans Jørgen

Nielsen. Forinden skulde denne dog fritages for Sol-datertjenesen, og de faar derfor fra Sognepræsten følgende

»Attest.

Foreviseren Niels Bertelsen, som beboer og dyrker en Gaard paa Taaning Mark, hvis Hartkorn er (1 Td.) 5 Skpr. ifølge det mig foreviste og endnu gjældende thinglyste Skjøde, har opnaaet en Alder (af) 57 Aar, skriver Halvtredsindstyve og syv Aar, som døbt i Taaning Kirke den 1. Jan. 1768.

Forbenævnte Gaardejer har efterstaaende endnu levende egen Søn.

A. Egne Sønner.

1. Hans Jørgen Nielsen, døbt i Taaning Sognekirke den 10. April 1801, har følgelig nu Alder 24 Aar, skriver tyve og fire Aar.

B. Stedsønner.

Ingen.

Forbenævnte Gaardbruger holder ingen Tjenestekarl; dette saavel som at han efter Ministerialbogens Undersøgelser ikke har flere end forbenævnte Søn og ingen Stifsøn, samt at han er saa svagelig, at han ikke selv kan bestyre Gaardens Drift, attesteres herved under Embedseed.

Sneptrup Præstegaard, d: 17. Octob. 1825.

S. Bagge.

Sognepræst for Ousted—Taaning
Menigheder.«

Om Præsten, ligesom ham, der omtales i Blichers »Bindstou«, har faaet Smør og en stor sort Køk for Attesten, melder Historien intet om, men Attesten havde i alle Tilfælde den fornødne Virkning, og Hans Jørgen blev fri for at »spring Sældaat.« Aaret efter skøder Niels Bødker ham i Ejendommen »paa Tam-mestrup ufrie Jord samt min Heele Ind og udbo und-tagen følgende Ting, som til min og Kones Brug vores Livstid forbeholdes:¹⁾ Et Alkaab Sengested med Om-hæng, deri 3 Dynner, 1 lang og 2 korte Hovedpuder, 2de par Lagener, min Kones Dragkiste og Klædekiste og min Klædekiste og mit Hængeskab samt begge vores Gangklæder, Uldent og Linned, 1 Jern Vindovn, en liden Messing haand Kedel, 1 spind Rok, 2 stole,

¹⁾ Da det formentligt kan have sin Interesse at se, hvad en Familie paa en lille Bondsgaard havde af Indbo ved Begyndelsen af det 19. Aarh. samt, hvad de forbeholdt sig i Aftægt, gengives det her i sin Helhed.

en liden Jern-Gryde, 1 Spand, 1 Øllfierild, 1 Ildklemme, 1 Skorstenslænke, en Brygsaae (mon et Tapkar?), 1 Svalekar, 1 Ballie, 1 Strip, 1 Jern-Pande, 4re siebøtter, 3de Leerfade, 1 Leergrøde, et lidet Fyrbord med skuf, samt mit Bødker Redskab, 2de Egeplanke, og alt andet Husgeraad, som vi kan trænge for til Brug, maa ikke nægtes os, en Sæk, en Pose og 3de Høns som maa gaa ved Gaardens egne Høns, og af Udboen den Næst Bæste Koe og 2de Faard af Gaardens Køer og Faard.«

Hans Jørgsn Nielsen skal dernæst svare følgende Aftægt:

»1 Td. 6 Skp. godt tørt Rug, 3 Skp. Boghvedegryn, 2 Skp. Byggryn, 1 Td. godt tørt Bygmalt, 2 Skpr. sigtet Bygmel, 2 L^{ff} godt røget Flæsk, 4 Potter godt Brændevin til hvert Aars Juul, 4 Karduus Tobak, $\frac{1}{2}$ L^{ff} godt rensket Hør og 1 Fjerdingkar saet, 1 Skp. Salt, $\frac{1}{2}$ Skp. Humle, Offerpenge til de tre Højtider, 10 Læsser gode tørre Tørv, forsvarlige Læsser alt frit leveret, Kornet føres til og fra Møllen, godt Baget.

Til Beboelse 1 stue Værelse, 1 Sidestue over 3 Fag ved nordre Side i Stuehuset, 3 Al viid med Loft, Døre, nye Vinduer, aaben Skorsten og Skillerum saa mange behøves, Huggehus, Hauge Plads. Koen og Faarene fødes om Vinteren og græsses om Sommeren saa godt som Gaardens egne. Døer Koen eller nogen af Faarene skal de erstattes med den næstbedste Ko igen, ligesaa med Faarene og deres Yngel... Gaardens Eier er forpligtet 2—3 Gange aarlig at befordre os til Kjøbstad eller gode Venner, dog ej i Sædetid eller Høst uden nødvendighed, ligeledes til Kirke, hvis det er nødvendig.« Gaardens Eier er ogsaa pligtig til at »gøre vores Datters Bryllup efter Egnens Skik og Brug uden nogen Slags Vederlag.«

Det var ingen ringe Byrde at lægge paa en saa lille og ret mager Ejendom, hvis Hartkorn ved den nye Matrikul var bleven nedsat til 6 Skpr. 1 Fdkr. $\frac{1}{4}$ Alb. Heldigvis stod der til Slut i Aftægtskontrakten, at »Aftægten erlægges kun, hvis en af Parterne begiere Separation«. Det vil altsaa sige, at de gamle Mennesker har spist ved Sønnens Bord og rimeligvis for største Delen delt Lejlighed med de unge Folk, saaledes at baade Lys og Brænde blev sparet.

Den nye Ejer Hans Jørgen Nielsen havde Sortholm i 30 Aar. Han fuskede lidt i Bødkerhaandværket, ligesom hans Fader og var iøvrigt meget gammeldags

i Tænkemaade, ogsaa for den Tid han levede i. Endelig havde han den Egenhed, at han i Stedet for »a« sagde »en«, »en vil«, »en kan«, o. s. v.

1859 afstod han Gaarden til sin Svigersøn, Søren Rasmussen, der havde den til sidst i Firserne. Saa gik den over til Sønnen Rasmus Rasmussen og derefter, da han døde barnløs, paa fremmede Hænder. Den nuværende Ejer hedder Emil Rasmussen.

Paa Sortholms Jord kendes kun et Marknavn, »Kirken«. Der har en Gang i længst forsvundne Tider staaet en Dysse.
